

Vrienden in de klas, hoe ondersteun je dat?

Leerlingen die **extra ondersteuning** nodig hebben, gingen voorheen meestal naar een speciale school; de laatste jaren komen er voor hen steeds meer mogelijkheden om op een reguliere school onderwijs te volgen.

Dit is een positieve ontwikkeling want daardoor kunnen zij naar een school dichtbij huis. Voor leerlingen die extra aandacht vragen vanwege hun gedrag, zit er echter ook een risicokant aan: deze leerlingen worden **niet altijd geaccepteerd** in de klas en hebben moeite met het aangaan van **vriendschappen**. Zo is er onderzoek gedaan waaruit blijkt dat deze leerlingen soms door geen enkele klasgenoot worden gekozen als vriend.

Het is dus zaak om ervoor te zorgen dat deze leerlingen zich toch thuis gaan voelen in de klas. **Leerkrachten** hebben daar een belangrijke rol in; zij zijn immers degenen die dag in dag uit met deze leerlingen te maken hebben.

Om deze reden hebben we een **onderzoek** gedaan naar hoe leerkrachten omgaan met en reageren op deze leerlingen. Het was de bedoeling om adviezen over hoe om te gaan met deze leerlingen helder te krijgen; het onderzoek kan daarmee een positieve bijdrage leveren aan de ontwikkeling tot beter inclusief onderwijs voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoefte.

In deze flyer delen wij met u de **praktische resultaten** van het onderzoek.

Leerkrachtstrategieën

In diverse focusgroepen hebben leerkrachten wel 245 adviezen en oplossingen genoemd. Deze adviezen horen bij de thema's: vriendschappen, contacten en interacties, acceptatie door klasgenoten en sociale zelfperceptie. Maar ook bij: collegiale steun, onderwijs aanpassingen, ouder contact, leerkracht-leerling relatie, professionalisering, gewenst gedrag stimuleren en ontwikkelingsperspectiefplannen.

Vriendschappen en relaties

Stimuleer het aangaan van vriendschappen tussen klasgenoten door bijvoorbeeld duo opdrachten en computer momenten.

De adviezen en oplossingen zijn verwerkt in een leerkrachtvragenlijst, om zo te kunnen meten of de genoemde adviezen ook in de klas toegepast worden. Een opvallend resultaat uit de vragenlijst is dat er weinig onderscheid wordt gemaakt tussen de ondersteuningsbehoeften van een leerling en de gebruikte strategieën. Met andere woorden, er lijkt geen sprake te zijn van ondersteuning op maat. Opvallend, want leerlingen hebben verschillende behoeften, ook als het gaat over acceptatie en vriendschappen in de klas.

Contact en interacties

Creëer momenten waarin klasgenoten met één of meerdere leerlingen samenwerken bij schoolse taken en spelsituaties.

Acceptatie bij klasgenoten

Creëer een sfeer in de klas waarin "iedereen erbij hoort en geaccepteerd wordt". Denk hierbij aan een complimenten systeem in de klas.

Sociale zelf-perceptie

Bespreek en coach de sociale zelf-perceptie van een leerling door onder andere te reflecteren op het eigen gedrag.

In gesprek met de leerling

Voor ondersteuning op maat moet de leerling betrokken worden en moeten hun behoeften in kaart gebracht worden. Uit ons onderzoek weten wij dat de leerlingen, die vaak afgewezen zijn, er voor kiezen om dingen alleen te doen (in plaats van met anderen) omdat ze niet weten hoe ze andere kinderen moeten vragen.

Een andere reden is dat ze niet nog een keer afgewezen willen worden.

In ons onderzoek hebben wij verschillende gesprekken met leerlingen gehouden van groep 7 en 8 over strategieën om pesten en buitensluiten op te lossen. De strategieën uit deze gesprekken zijn teruggebracht naar 15 strategieën. Voorbeelden zijn: “De juf moet altijd een oogje in het zeil houden” of “Klasgenoten zouden voor de gepeste leerlingen moeten opkomen”.

Leerlingen in groep 3 en 4 hebben vervolgens deze 15 strategieën gesorteerd van “niet fijn” tot “heel fijn”. Meestal konden de leerlingen uit groep 4 ook goed uitleggen waarom zij voor sommige strategieën niet en wel hun voorkeur hadden.

Door het sorteren van de strategieën worden de behoeften van een leerling duidelijk; zowel voor de leerling, als leerkracht en onderzoeker.

Zelf in gesprek met de leerling

De verschillende behoeften onderstrepen het belang om ook met de leerling in gesprek te gaan. Een gesprek kan gestart worden met de volgende **vragen**

- Wat zou jij [de leerling] willen doen in een situatie van pesten/buitensluiten?
- Wat zou u, als leerkracht, kunnen doen?
- Wat zouden de klasgenoten kunnen doen?
- Wat is de beste/prettigste oplossing?

Is een leerling verbaal niet sterk of wilt u met de leerlingen van een klas praten over verschillen in het oplossen van pesten en buitensluiten of de behoeften in kaart brengen? Dan kunt u de **sorteringsactiviteit** uitvoeren.

De materialen en sorteringsinstructies zijn bijgeleverd bij deze informatieflyer. De materialen zijn gebaseerd op ons onderzoek, maar u kunt ook zelf (strategie) kaarten maken of de 15 strategieën uitbreiden met opties die aansluiten bij interventieprogramma's en methodes die in de klas gebruikt worden (denk aan de Kanjertraining, lessen uit de Vreedzame school).

Colofon

Het onderzoek is uitgevoerd bij de afdeling PedOn, basiseenheid Leren en Ontwikkelen aan de Rijksuniversiteit Groningen en gebaseerd op de uitkomsten van een promotieonderzoek

Hoofdonderzoeker:

Renske de Leeuw
www.renskedeleeuw.nl

Begeleiders en betrokken onderzoekers:

Anke de Boer en Alexander Minnaert

Het onderzoek (projectnummer: 8508165) is gefinancierd door:

KINDERPOSTZEGELS

rijksuniversiteit
groningen

En uitgevoerd in samenwerking met:

RENN4

Vrienden in de klas, hoe ondersteun je dat?

Sorteringsactiviteit

Op deze pagina wordt uitgelegd hoe je de sorteringsactiviteit kunt gebruiken bij leerlingen. Door de vaste vorm van de sortering worden leerlingen gestimuleerd om bewuste keuzes te maken. De sorteringsvorm kunt u namaken of afdrukken op een A3 formaat; zodat de afbeeldingen op de vorm gelegd kunnen worden. Tip: Print de afbeeldingen van de strategieën uit op stevig papier.

Sorteren

Stap 1

Laat de leerlingen drie stapels te maken:
een stapel voor oplossingen die hij/zij het aller prettigst vindt om situaties van pesten en/of buitensluiten op te lossen.
een voor oplossingen die het minst prettig zijn.
een voor de oplossingen die neutraal zijn en waar van de leerling geen uitgesproken voorkeur voor heeft.

Stap 2

Pak vervolgens de (vergrote variant) van de sorteringsvorm erbij. En leg uit wat de smiley (aller prettigste) en sadley (minst prettig) voor staan.

Stap 3

Laat de leerling de stapels verdelen op de sorteringsvorm. Begin bij stapel 1: de prettigste oplossingen pakken en vraag: welke twee oplossingen zijn het meest prettig? Deze mogen onder de smiley gelegd worden. Hierna mogen er drie oplossingen naast gelegd worden die daarna prettig zijn. Herhaal dit tot de stapel 'het aller prettigste' leeg is.

Variatie:

Mocht de leerling het moeilijk vinden om twee afbeeldingen te kiezen uit de stapel, dan kan je beginnen door te vragen hoe prettig de bovenste afbeelding/oplossing is. Vraag de leerling deze op de sorteringsvorm neer te leggen bij prettig of aller prettigste (afhankelijk van de keuze).

Stap 4

Herhaal stap 3 voor de stapel 'minst prettig' en laat de leerling de twee minst fijne oplossingen uitzoeken en onder de sadley neerleggen.

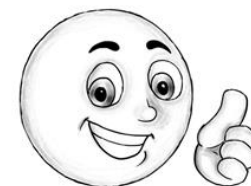
Stap 5

Herhaal stap 3 voor de neutrale stapel, waarbij de leerling het neutrale gebied opvult. Let op: De afbeeldingen mogen tussendoor van plek veranderd worden.

Stap 6

Als de leerling alle afbeeldingen gesorteerd heeft en tevreden is, kan het gesprek gestart worden over de vier uiterste afbeeldingen (2 minst prettig; 2 aller prettigste). Vraag bijvoorbeeld:

- Waarom de leerling deze oplossingen (wel/niet) prettig vindt;
- Wat er nodig is om een bepaalde oplossingen te gebruiken bij situaties van pesten/buitensluiten;
- Welke oplossingen de leerling gebruikt, maar zou willen omwisselen voor een andere strategie;
- Of de leerling een andere strategie kan bedenken en waar die hoort in de sortering.

Vrienden in de klas, hoe ondersteun je dat?

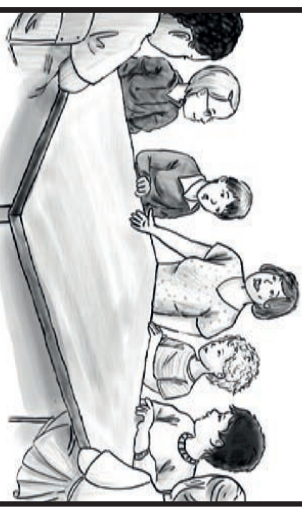
Leerling strategieën

Juf/meester belt ouders pester

Alleen spelen

In de klas praat je over idereen hoort erbij

Juf/meester geeft strafwerk

Met een ander spelen

Terug pesten

Weglopen

Juf/meester zegt: samen spelen

Juf/meester let altijd op

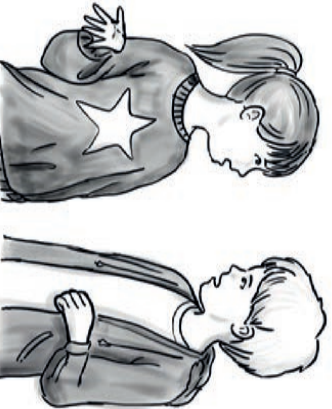
Boos worden

Hij/zij mag wel mee doen!

Stop, hou op

Het samen uit praten

Negeren

Wil je met ons een ander spel doen?